

Ислази сваке недеље.

Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од нередовних дописника неспримају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ ПРОТОЈЕР. И ПРОФ. НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: Беседа. — Крстов-дан. — Слобода хришћанска. — Мухамеданска вера — Историско знање о преводу LXX. — Читаоцима „Пастира.“ —

Архимандрит драчки и професор богословије Монсије избран је сабором архијерејским 12. т. м. за Епископа Шабачког а 14. истога месеца и посвећен за Епископа.

Како је избран за речено високо своје служење и обнародован на вечерњи уочи Крстова-дна у београдској саборној цркви, он је говорио сабору архијерејском ову беседу:

Свјатјелини Саборе!

Садашња многознаменателна минута, сама собом наводи ме на мисао да су судбе божије неисследиме. Осим тога и слова Псалмопевца нису ме обишла „Отцаз мой и мати моја оставиша ма, Господз же пріатз ма.“ И зајиста, рано ме је Господ одрешо од *мира* и позвао на служење свете вере и цркве, и до данас као *тенец* под закриљем ваше светости ја сам пролазио ниже служење у цркви; старао сам се да се свуда покажем достојним сином и служитељем наше матере цркве. Данас при овом великом прелазу служења мога, по сагласију ваше светости, и по саизволењу нашег премилостивог господара Милана Обреновића IV. призивам се у „почасти вишег служења.“ (Фил. 3. 14.)

За све ерпске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по год 30. гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 н.

у дому божијем, — могу ли тим пре да не речем: да су судбе божије неисљедиме?

Примајући на себе ово велико и тешко діело Архипастирског служења, сећам се они речи — какав треба да буде Архијереј: Осим лични узвишени качества, на његова се плећа наваљује тешко бреме: да заблуђавајуће обраћа, незнајуће просвећава, противнаке изобличава, да слабе снажи, болестне да лечи, падајуће да подиже, изгубљене да тражи; — па када све то ставим пред очи, то невољно морам ускликнути са апостолом: ка симз ктш доколенз? (11. Кор. 2. 16.) и страшим се тог великог дела, — но, Господ нека буде источник силе моје, и нека се у немоћи мојој покаже сила његова.

Предајући се савршено вољи божијој, уздам се још и на ваше свете молитве, светитељи српске цркве, а Теби по преимућству првосветитељу српске цркве,*) предајем моју душу и моје срце, ти ме примаш на саучешће твојих трудова, не по твојој нужди и потреби, а једино на потребу цркве да би под твојим мудрим руководством могао потпуно одговорити великом позиву мом. Немој се отказати да ме руководиш високом твојом мудрошћу на овом новом и тешком попришту мога служења, и твоје многољетно искуство нека ме утврди неискусног, и нека ме учини „искљсна предз Богом, дѣлатела непостидна, пракопракшца слоко истини. Амин. (11. Тим. 2. 15.)

Возкижаніе честнаго и животворашаго креста Господна
или

Крстов-дан.

(Исторички чланак о проналаску крста Исусова; с Руског.)

Познато је, да је Спаситељ наш, Исус Христос, распет био на крсту између два распета разбојника. Но кад је с крста скинут и сарањен, и кад је затим васкрсао онда Чивути из зависти и страха — да неби што од они оруђа којима су Христа мучили, постало оруђем заштите Хриш-

*) Овде је беседник пружио руку на Г. Митрополита.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ћанима и осветом за Чивуте, — закопају тајно земљу у подножју горе Голготе крст Христов заједно са она два крста разбојничких. При овом брижљиво прикупе и закопају у земљу и она мала оруђа и знаке која су употребљена око крсних мука Спаситељевих, као н. пр: клинчиће трнови венац, надпис и све остало.

Први Хришћани непрестано беху у тузи и опасности: њих без одмора тераше и гонише најпре Чивути, а затим и незнабошци. Дуго страдаше они под тешким јармом неверника; крв њихова проливала се по свима градовима тадашње римске империје; но ова крв као да је била семе из кога су изниicali стотинама други Хришћана, који су готови били на нова страдања, на нове муке за веру. Први Хришћани похођаху с особитом радошћу сва она места, која беху освештана животом, страдањем и славом Христа Спаситеља. Они долазаху к њима на поклоњење и на богомољу; на њима добиваху нову снагу у трпљењу и нади; поштоваху их као светињу, и љубљаху као драгоцени аманет њиховога спасења. Незнабошци, да би одузели хришћанима и ову једину утеху, подигну — за време царовања римскога императора Андријана, јавног непријатеља Хришћанства, (около 120 год. по рођ. Хр.) на овим хришћанским местима незнабошке храмове. Тако на пр. између осталих, поред Голготе и на Голготи начињен је био насип; на њему је подигнуто било *Капице**) и постављен Идол Венери. Дуго, — готово око двеста година, — узвишаваху се ови идоли на овим светим местима хришћанским; но споменици истинитог Бога нису могли да пропадну под ногама лажних богова. Кад постаде царем римске империје Константин велики, то гонење Хришћана прекинути се и настаде време да се идоли разруше и обнове света места.

Константин велики био је син Констанција Хлора, помоћника у управи императора Диоклитијана. Они су управљали

*) Идолопоклоничка црква.

особитим областима у империји и називали су се *цесари*. Прву наклоност к хришћанској вери произвео је у Константину пример оца његова, који је у својој области наклоњен био Хришћанима, а затим — савети мајке његове царице Јелене. Поред овог, имајући од природе велики ум и прекрасно срце Константин и сам дође до мисли, да хришћанска вера произлази одиста од Бога, и преда се к овој са свом љубави свог искреног срца. Но потпуно се он увери о истинитости вере Христове следећим начином:

По смрти оца свог Константин наследи цесарско достојанство, а наскоро би проглашен за римског императора. Но у исто време подигну се против њега непријатељи хришћанства — два цесара: најпре Максенције у Италији, а затим и Лициније у Илирији. Константин пође с војском на Максенцију. Пред осудном битком и нападањем на Рим, Константин позва у помоћ јединог Бога, — онога Бога, кога поштују Хришћани. И као одговор на његову молитву, — он заједно са својом војском виде око подне крст, који се слио од светлости на небу, са блистајућим натписом: „овим ћеш победити.“ Затим идуће ноћи јави му се на сну сам Исус Христос и изнесе изнова знамење, које је он видео на небу, заповеди да начини и он по слици тој знамење, и да носи у боју против непријатеља, као војену заставу. „Овим знаком, рекао је Исус Христос на сну Константину, ти ћеш победити не само Максенцију, но и све твоје непријатеље.“ И Константин, како се пробуди из сна, показа у делу своје постојанство у вери. Он одма дозове веште мајсторе и заповеди да начине заставу војничку на подобије крста, с зачелним писменима имена Христовог, и да удесе крстове на свима штитовима његових војника, које се одма и изврши. Закриљен и оснажен, овим новим хришћанским знаком, Константин одржа одсудну победу над Максенцијем, који — тражећи спасења у бегству, — удави се у реци Тибру под развалинама моста, који се у то време сруши. — Ушав у

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Рим, Константин постави на пијаци Рима крст, као знамење победе над непријатељем, и свечано објави себе заштитником Хришћанства. А доцније, кад помоћу тог истог хришћанског знака одржа победу и над другим непријатељима Хришћанства — ћесаром Лицинијем и постаде само државним царем, то још с већом слободом и вољом поче да чини добра Хришћанима. Он прогласи хришћанску веру за господствујућу у империји; поврати Хришћанима све цркве, које су им непријатељи позатварали и сво имање, које су им за време гонења поодузимали; ослободи од данка служитеље олтара господња; подиже хришћанске школе; заповеди свима да строго светкују хришћанске празнике; посаветује и усмено и писмено незнабошце да се обрате у веру Христову, и настављајући да се утишају распре међу Хришћанима једне и друге секте, сазивао је вселенске саборе, нештедећи на то ни труда ни новаца.

Но тако, као што је у ово време престолни град Рим напуњен био незнабоштвом и незнабошким споменицима, који су грдно сметали распрострањењу вере Христове: то Константин науми да пренесе своју столицу у Цариград. На развалинама те старе трговачке вароши, која се онда звала Византија, основа Константин нову хришћанску столицу своје империје. У њој он подиже величанствена здања, међу којима су блистали и храмови хришћански. Константин назове ту варош „новим Римом“ а народ отпочне је звати „Константинопољем“, т. ј. Константиновом вароши, или Цариградом, т. ј. царским градом, које назваће траје и сада.

Одавде, као из нове столице своје, Константин обрати нарочиту пажњу на свету земљу палестинску, која је тако много богата разним догађајима из земаљског живота Исусовог и од које је проишло спасење целом свету. Он замоли благочестиву мајку своју, царицу Јелену, да отиде у та света места, да нађе там часни крст Исусов и да по-

дигне цркве на разним местима која су освештана чудним догађајима Богочеловѣка.

Царица Јелена одавно је већ била покрштена па и сама је ватрено желела да се поклони Господу на овим светим местима. И ево у 326 години по рођењу Христовом а у осамдесетој години свог живота, она се крену из Цариграда у Јерусалим, да там украси та света места и да нађе часни крст на коме је био распет Господ наш Исус Христос. Свуда по путу она је ослобођавала од незнабошких оскврнења света места и проналазила часне *мошти* разних светих мученика.

У то време живљаше у Јерусалиму патријар Макарије. Он сретне царицу са пристојном часшћу. По доласку свом у Јерусалим благочестива царица дозна, да су часни крст Христов, — одма, како су скинули с њега Спаситеља, — закопали били Чивути у земљу; но место, гди је управо он био закопан, није знао нико од Хришћана, јер су се непријатељи хришћански заверили, да га непрокажу ни за какво благо на свету. Овакви гласови јако забунише добру царицу. Но научена од патријара Макарија, она дозва све старце чивутске и заповеди им да одма кажу то место, где су претци њихови сакрили крст Христов. Старци из најпре одрицаху да то знају; но одма затим — побојавши се претње царичине — пруже прст на некога старца *Јуду* и рекну: „овај ће ти моћи да покаже где је то место, јер је он син чувеног неког пророка.“ Царица се обрати к Јуди и запитала га о крсту. Чивутин се поче превијати и увијати да незна, ни да је што о томе икад чуо; но после строгог испита, он би принуђен на послетку да покаже ту велику тајну царици и патријару. Он их доведе до горе Голготске и до насипа који беше начињен од земље и камења, гди се находило незнабошко *капище* Венере и јави им; да је ту под тим *капищем* закопан часни крст Христов, о чему он, вели, зна из речи, које је чуо у детињству од свога деде.

Царица одма изда заповест, да се развали *капище* Ве-

нере, да се развали и насип, и да се копа и тражи св. крст Исусов. Посао се отпоче живо; патријар Макарије читао је при овом непрестано молитве. И после кратког времена допре до њега дивни мирис од часнога дрека, и он повика: „ту је крт Спаситеља нашег!“ И заиста указа се онај час плоча од гроба Господња, и виђе се *лобно место* Голгота (лобним називало се оно зато, што је било испупчено на слику чела) и успоред овог иђаше три крста, и она дашчица, на којој је био натпис више главе Христове, и трнови венац па и онн клинчићи, којима су прековане биле пречисте руке и ноге Исусове. Остало је сад само да се позна, који ли је од ова три крста крст Хрисов. Патријар Макарије заповеди, да се понесу сва три ова крста к смртној постели неке благочестиве жене Ноне која тешко боловаше. Овде он падне на колена и замоли Господа, да му јавно каже: који је управо од ова три крста, крст, који је послужио за спасење рода људског, и која су она друга два, на којима раснети беху разбојници. Затим дирне једним, другим и трећим крстом тешко болујућу жену, и тек што је дотакнуо трећим крстом, болесница отвори очи и осети лакоћу од своје болести. Сви се обрадоваше радошћу неисказаном. Царица Јелена с највећим поштовањем, и радосним сузама паде пред св. крст срдечно га грлећи и љубећи; а затим подобно Симеуну Богопримцу изговори ове речи: „сад ми већ допусти Господе, да умрем на миру, јер сам доживела, да очима мојим видим спасење целог света.“ Патријар, заједно са осталим пратиоцима својим и царичиним, клањаху се такође часномз дрекз и благодареше Богу на том драгоценом дару. Међутим док су они овако овај свети знак проналазили, скупило се мноштво света са свих страна, па и ови жељаху да виде тај дивни дар хришћански, да му се поблоне и да га пољубе; но због тескобе места и многога света ово не могаху да остваре. И народ повика из гласа молећи патријара, да изађе на поузвишено

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

место и подигне у висину скатое древо, те да би га тако могли видети макар и из даљине: Патријар послуша молбу народа и заједно с царицом Јеленом подигне крст у висину, да би сваки верујући могао да га види. И од овом случаја „подигнути“ у словенском „воздигнути“ и назват је дан данашњи „воздвиженіе честнаго и живстворащаго креста Господна.“ Народ, обузети чувством свештеним, паде при овом осјењивању крста на земљу и у радосном усхићењу захори се трипут: „Господи помилуй“!

Ево како је се пронашао и изнео на видик часни крст Спаситељев. И од тога доба света црква наша светкује сваке године 14. Септембра ово свенародно обрћтење и воздвиженіе животворащаго креста Господна. И уколико је с поштовањем крста Христова сједињена успомена страдања Христових: то је још од старине остало да се на празник „воздвиженіа“ или на *Крстов-дан* свагда пости.

Царица Јелена подиже у Јерусалиму на месту *страдања погребена* и васкрсења Спаситељева знатни храм „воскресеніа Господна“ и много других храмова на разним св. местима и обдари их са свима утварима које су потребне за службу. А животворећи крст Христов положи у сребрни крстовидни ковчег и предаде га патријару Макарију, да га чува у цркви *Воскресеніа*, нека му се хришћани поклањају и љубе на свагда.

Враћајући се у Цариград она узе са собом једну честицу животворећег крста Господња, трнов венац Христов и оне клинчиће, којима је к крсту Спаситељ прикован био. Све ове драгоцене остатке царица Јелена донесе на дар сину своме благочестивом императору Константину. Честицу животворећег крста Христова Константин мету у златни ковчежић, кога је чувао у својим царским палатама. Он заведе у обичај да се читају св. крста молитве како у његовом дворцу, тако и по целој војски и с апостолском ревношћу продужи труд око распрострањења

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

хришћанства. Царица Јелена била му је свагда сатрудница у том светом делу. За тако велики и спасавајући труд у вери Христовој, св. црква назва Константина и Јелену „равноапостолним и узакони да се светкују 21. Маја. И син и мајка малају се обично на једној икони и свагда међу њима у великом формату крст Христов, да се тиме покаже како су га они пронашли и сачували.

И зато што часни крст поста знак победе за императора Константина и оруђе неопобедно за све хришћане: то св. црква на дан „коздвиженїа честнаго крста,“ моли Спаситеља Христа, да сачува крстом својим сав скуп верујућих и да дарује Господару земље наше победу на све који су противници и непријатељи наше отачбине и вере.

Слобода хришћанска.

(Продужење.)

С Аристотелом пада теологија. Његов Бог изгуби једно од суштаствених своих својстава: Аристотело одбаци *Провиђење*, а тиме прекиде везу између Творца и створења. До душе Аристотело не одобрава оне ниске установе Платонове о *комунизму*; али му је морал тако низак, да готово нема нижи ни један у целој незнабожкој философији. Он се тако мало бринуо о праву личном, да га је не само у речма изсмејавао, него је још и законом налагао, да се трују слаба зачета деца; а утамањују рођена, која су слабог телесног састава.

Појам о Богу није подпун ни у *стоицкој* школи. *Пантеизам* вири и овде са свима својим убитачним посљедицама. Нема там мудрог и правосудног *провиђења*: светом управља судба. Стојици допуњаваху недостатке своје теологије строгошћу наравствености. Но оци цркве имају право кад им веле, да су они преступили пределе човечије природе тежећи да *униште* људске страсти уместо тога, што би требало да их укроте. Јеванђелска кротост с узбуђењем гледа на учење,

које осуђује религиозност, као порок, и нечини никакве разлике међу разним ступњима преступљења, са чим изкорена подсеца значај личних права и заслуга. Желећи да излечи душу, стоицизам је само исквари. Одбацујући саучешће и милосрђе он тиме прекиде сваку везу човечанских друштава и остаде усамљен да гледа као безчувствен гледалац на догађаје земаљске. Овој безчовечној философији свети оци противуполажу хришћанску љубав. Рим је саздао реч „хуманост“ но хришћанство му даде идеју и дуну у њ живу осетљивост. „Хуманост—то је сајуз људи, вели Лактанције; Бог је створио нас да будемо браћа, да љубимо један другог и да се наслађавамо у срећи себи подобних створења.“ (Dirin inst VI 10)

Из свију Философских школа Неоплатонизам понајвише приближава се хришћанству. Но и код њега Богу—место тога, да се у средреди у једном свемогућем јединству, он се разпротрпо по целој бићу. А кад у Богу нема личности, зар она може бити у човеку?

Хришћанство је учинило то, што није могао да учини страхан са својим завојевањима Рим, ни западна цивилизација, ни грчка философија. Оно помири Исток с Западом религију с философијом, бесконачно с индивидуалним. Догмат о Троици уништава заблуде пантеизма у самом њиховом зачетку. Човек је створен по образу и по подобију Божијој, а тај образ божји у души човековој служи основом његове личности, самосталности, слободе. Но то што Бог суштаствује за се и што личност човекова има самосталности, није још довољно да се определи наш позив. Деизам оставља човека без свезе с Богом, коначно одељава се од бесконачног целом бездном. Хришћанство попуњава ту бездну догматом о посредништву. Исус Христос, син божји—Богочеловек, ест посредник међу Богом и људима; он има двојаку природу: божанску и човечанску, — сајуз Бога са човеком.

Философија прима ову идеју *посредништва*. Она допушта да је човек суштаство коначно а Бог бесконачно. Но она немогаше да поња: откуда ће слаба, органичка твар поцрпсти убеђење, да негледећи на бездну, која њу одељава од Творца, — Бог непрестано промишљава о њој, љуби је и привлачи је к себи; као и то, да је њој дозвољено узвишавати се к Богу, љубити га, и у непрекидном, бесконачном напретку ићи све у напред по том путу љубави? Хришћанство и то разрешава: Ако је човек по природи несавршен, он је опет зато у стању да се у савршава. И тако има идеални тип коме оно тежи па и ако није у стању достићи га, па ни умом схватити, у свом његовом величанству. А на овом последњем пределу савршенства, ка коме тежи сво човечанство, твар постаје достојна да се сједини с својим Творцем. Овај неисказани идеал могућег савршенства наводи се у Богу: то је — *Упостасноје Слово Божије, Сынз божјиј творацз васиона*. Он је посредник између Бога и човека. Догмат о *посреднишву*, попуњава ову бездну међу, бесконачном величанственошћу Бога и ограниченошћу човека. И по овом ми можемо без икакве сумње рећи да Бог нас љуби, јер љубав оца небеског види нас не у стању наше ништавности и грешности, већ у стању савршенства за које смо створени, — види нас у нашем идеалу, у *Богочеловѣку* — вазљубљеном сину свом.

Ево како догмат хришћански мири противположне елементе, који раздељаваху стари свет. Његов идеал-то је *сједињење* с Богом али не *сливање* с њим. Учењем својим о троичности оно доказује у једно и исто време и личност Бога и личност човека. Овакав је Философски смисао тајанства просвете Троице. Свака философија и свака религија, која види у Богу само јединство апсолутне супстанције, не може одобрити личног суштаствовања; јер код оваквог учења Бог, *више свеовште* прогутава у се сваки посебан живот. Но у науци хришћанској творење произлази од *Слова*, које је у

исто време и Бог, но Бог непосредно дејствујући на сваку твар, суштаствено различну од божанства. По овоме *биће* посебно није биће прелазно-видоизмењење бића свеобштер Оно само у себи носи живот, живот личан, индивидуалан, вечан. Једанпут већ створено оно не може погинути: оно остаје у непрекидном сједињењу с богом, и непрестано се освежњава провејавањем од живота божјег. Ово непрекидно поткрепљење од живота божјег, ова тајанствена благодет, даје му се трећим лицем пресвете Троице — Духом светим. Дакле у свима фазама свога бића, лично биће остаје одвојено од Бога, па и ако се сајуз међу творцем и тварима никад непрекида.

Учење хришћанско у одношају човека к Богу доводи нас до наравствености и политике са свим различне од оне, која излази из учења пантеистичког. Циљ је земаљског живота та, да развијемо умне и наравствене наше способности које нас приближавају к Богу. Но ако је основни закон нашег суштаствованја — непрестана тежња да се сјединимо с Богом, то опет се ми никако сјединити с њим нећемо као што приповеда о том пантеизам. У нашој, прогресивној тежњи к идеалу, ми смо опет позвани да сами себи удешавамо срећу. Самобитна слобода Творца нађе за добро да дарује слободу и створењу свом. Човек као суштаство *слободно* способан је и да што заслужи и да падне у кривицу Судба његова и овде на земљи, и онамо у вечности таква је: да му се награде врлине од стране правосуђа божјег, и казне пороци. Но ово идеје човеково к савршенству, предпоставља да је он способан за постепено усавршевање и да је по овоме у основу његовог развића положен закон непрестаног унапређења. Дакле индивидуално, непрестано напредовање у животу, умножење добра а умалење зла, бесконачно, разумно-наравствено усавршавање — такво је, у свом високом идеалу определење човека и човечанства.

Тако су исто важне посљедице хришћанског догмата о св-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.BS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Троици и у реду политичком. Философска и религиозна у чења, која не признају право личности човекове немогу тако исто признати ни колективне индивидуалности народа. Народности немогу имати никаквог значаја у пантеизму. Оне тону у човечанству а човечанство изчезава у бићу свеопштем. И почем човек нема слободе онако исто као и Бог пентенста, то он неможе имати ни обвезаности, ни наравственог закона, па било то за поједина лица или за читаве народе. У теорiji хришћанској напротив тога народности имају своје индивидуално биће као и посебне личности; а по овоме оно има закон и за поједине личности и за народности. Право, дакле, управља у свима одношајима како лица тако и народа.

И тако живот посебних лица и целих народа управља се законима, кои излазе из појма о Богу. Хришћанска религија у свом у чењу о Богу и његовом одношају к човеку, решава сва најважнија питања наравственог и друштвеног живота. Па зато је њој и одређено не само да измени и облагороди нарави, већ и да свестручно унапреди друштвено и грађанско биће народа.

(Наставиће се.)

Мухамеданска вера.

(Наставак.)

Опис размазана и баирама. У Јуну, или Јулу тек што се појави на небу нов месец, са свију тврдиња у великим варошима турским разлежу се топовски звуци, на пијацама извијају се ракетле, а на улицама пуцају из пушака и пиштоља. Тако почиње свештени месец! Мухамеданци издржавају пост веома строго: неједу, непуше и непију, а познато је, како је тешко непити цео летњи дан под жарким небом јужним. Но зато они ноћу награђају се за своје дневне муке. На неколико минути пред заласком сунца на свима лицима појављује се радост и живост. Кафане су отворене. На огњишту гори ватра, вода и кафа ври у су-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

довима. Сви хитају тамо с чибуком и дуваном, и скоро изнемогли спуштају се на ћилиме и диване. Поред сваког стоји тестина с водом, и он врло жудно погледа на минаре или на сахат, други запитују послугу кафанску — је ли скоро? „Још пет минута, још два минута,“ чује се у разним угловима кафанским. Напоследку захорава се с минарета: Ла иллаго иљ Аллах, Мухамед расуљ Аллах.“ Као одговор на овај радостни глас из свију уста захорава се громогласно „Аллах! Аллах!“ Наједанпут зачује се пуцањ топа. Дан се је свршио. После овога наступа мртва тишина. Сви су зањати утолењем глади и жеђи. Кафана напуњава се облацима од дуванскога дима, у коме, као привиђења, верујају се тамо амо, дечасти с филданима кафе на послужанику. Цео скуп ћути, пије и пуши, и тек од времена на време чује се: „још филдан, дечко, још лулу, дечко.“ Међутим и ноћ долази, минарета, куће и кафане осветљавају се лампама, трговци отварају болте, занатлије своје дућане, чиновници диван (канцеларије). Почиње се радни дан. Почиње се ноћни живот Мухамеданца. Пијаце напуњавају се народом, у кафанама долазе приповедачи и вештаци, састављају гомиле гледалаца и блесана. Колачари и шербетаричу по улицама, стакла и чаше звече, песме, смех и разговор непрестају. Тако пролази ноћ. У јутру све се утишава. Сваки иде код куће, да отпочине. На два сахата пре изласка сунца глас топа позива правоверне да у стану и још једанпут поједу што, да неби ослабили дањом. Тек што се укаже јутрења зора, мујезин излази на минаре и започиње његову жалостну песму. Настаје дан постења, Мухамеданац моли се, потом легне и спава до подне и још даље. После недеље дана, када рамазан изгуби дивоту новости, постећи приступају к обичним својим пословима, а при коцу месеца, када умор дође до краја, сви с нестрпљењем погледају на небо, на месец и примећавају његов мали недостатак. Већ је наступило 29 датум. Друштво

занатлија и трговаца скупљају се у празничном оделу, на величанствену церемонију. После подне они иду по улицама, а за њима свира музика. Ова процесија увеличава се све више и више, са доласком нових чланова. Међутим на западу показује се нов месец. Сунце залази. (Наставиће се.)

Историско знање о преводу (LXX.)

(Наставак.)

Филон, који је наскоро после Христа живео, преуноси у делу свом „о животу Мојсејевом“ и хвали Птоломеја Филаделфа зато што је он замолио великог свештеника и цара Јудејског, да му пошаље искусне мужеве, који су превели закон с „халдејског“ на грчки језик. За Димитрија Фалерејског не спомиње Филон, но о броју преводилаца и месту, где су свршили превод, говори заједно са Аристејем, — додавајући само, да је „то место (т. ј. острово Тарос) изабрано ради самоће и мира, — да би дух лакше могао удубити се у закон; — да су Јудеји на том месту славили празник, на који се стицала множи народа и из најудаљенијих места.

Јосиф Флавије, који се славио око 70. године после Христа, скоро се сасвим слаже са Аристејем, који више пута спомиње у својим делима, само се у неколико од њега одваја. У делу о старинама јудејским, тврди Флавије, да су јеврејске књиге први пут преведене биле на грчки језик у Алаксандрији, при другом цару од Птоломеја, кога у другом делу на име против Апијона, назива Птоломејом Филаделфом. Ту спомиње и Димитрија Фалерејског и посланике к првосвештенику јудејском: Андрију и Аристеја. На другом месту именује тог првосвештеника Јелеазаром; затим приповеда, како је првосвештеник послао у Алаксандрију 72 „толковника,“ — како је цар египатски позвао те мужеве на весеље, где је са сваким говорио, а о чему? „то који жели знати, вели Флавије, нека потражи у некој књизи

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Аристеіевоі.“ Даље вели Флавије, да су 72 превели іудеіске књиге, коіе су собом понели из Јерусалима, с іевреіског іезика на грчки; да су то дело радили на оближњем острову, у іедном дому, по свом положаіу врло згодном, ради душевног удубљења и расматрања. Наіпосле као и Аристеі сведочи, да су се александриіски Јудеіи и цар потпуно задовољили преводом 72, и забранили ма што на њему изменити.

Аристовул живео је скоро у іедном веку са Аристеіем; с тога говорећи о преводу 72 и наводећи Аристеіа, осем сваке сумње читао је његово писмо и примио као истинито. Филон приповеда о преводу 72 тако, као да је имао пред собом састав Аристеіа. Јосиф Флавије особити зналац іудеіских старина, опетовао је скоро сав извештај Аристеіев и упућује своіе читаоце на књигу Аристеіеву; іели нужно питати: да ли је он ту књигу за истиниту и доставерну признавао?

б.) Сведочбе старих равина и Самаріана. Равин Азарија, уврстивши писмо Аристеіа у књизи Меог Еналім, сведочи, да је оно іош при Птолемеіу било преведено с грчког на халдеіски іезик. Други равини слажу се са Аристеіем у том, да је превод LXX. израђен при Птолемеіу Филаделфу, само што веле, да га нису 72 но само 5 стараца сачинили. Самаріани у свему слажу се са Аристеіем; тврде само, да је превод LXX. свршен са самарићанских пет књига, а не са іевреіске — іерусалимске библије. Таква мњења равина и Самаріана опетује познати историк арапски X. века Масуди у свом делу — Абхар Еззаман. (Наставиће се.)

ЧИТАОЦИМА „ПАСТИРА.“

Молимо да нас извине читаоци Пастира што овако поіедине започете чланке у нашем листу не продужавамо редовно. Краткоћа листа а и неки изванредни случаји недопуштају нам то чинити.

Уредник.